

UNUM PRESBYTERIUM

CL. 28. KONSTITUCIJE »LUMEN GENTIUM«

Dr Ivan KOPIC

S naukom da biskupsko posvećenje daje puninu sakramenta sv. reda Sabor je dovršio raspravu o odnosu prezbiterata (i đakonata) prema episkopatu¹. Episkopat (kao red) nije neka nadgradnja nad prezbiteratom nego ga u sebi uključuje i daje njegovu puninu. Kad bi episkopat bio nadgradnja nad prezbiteratom, mogao bi biti nešto specifično novo. Ali ako je sama punina svećeništva, radi se u biti o nečem istovrsnom, što se međusobno razlikuje samo stupnjevito.

Zbog toga je nemoguće dublje poznavanje svećeništva (prezbiterata) i njegove službe ako se ne uoči i bit biskupske službe, jer se svećeništvo tek kod biskupa nalazi u svojoj punini. Zato se ni ono »unum presbyterium« što ga spominje Uredba u čl. 28 ne može dovoljno razumjeti bez poznavanja i biskupove službe i biskupskoga kolegija. Tu je razlog da prvo govorimo o pitanjima: odakle biskupu vlast u biskupiji i odakle vlast kolegiju biskupa?

Srž je u ovom: Prvi vatikanski sabor je definirao da papa kao nasljednik sv. Petra ima vrhovnu vlast u Crkvi, a sada Drugi vatikanski sabor naučava da i kolegij biskupa u zajednici s papom također ima vrhovnu vlast u Crkvi. Postoje li, dakle, dvije vrhovne vlasti u Crkvi? Odnosno: kakav je odnos vlasti što je ima biskupski kolegij na općem saboru u zajednici s papom prema vrhovnoj vlasti primata što je papa ima sam? Zatim: prima li biskup biskupskim posvećenjem i vlast upravljanja i naučavanja ili samo neku predispoziciju za vršenje te vlasti, koja će doći tek imenovanjem?

O tim pitanjima postoji već u vrijeme Tridentinskog sabora nekoliko teorija², a za vrijeme raspravljanja na Drugom vatikanskom saboru iskristalizirala su se ova mišljenja:

1) Papa sam u sebi kao Petrov nasljednik ima puninu vlasti. Biskupi dobivaju jurisdikciju za upravu svojih biskupija neposredno od

1. *Lumen gentium*, n. 21. — Usp. Msgr FRANIC, *Uvod u čitanje Dogmatske uredbe o Crkvi, u Službenom vjesniku biskupije splitske i makarske*, g. 1965, br. 3, str. 56 sl.; Cf. JOURNET, *L'Église du Verbe Incarné I*, Bruges 1955, str. 130—144.

2. Usp. DORSCH, *Institutiones theologiae fundamentalis II*, Oeniponte 1928, str. 284 sl.; JOURNET, n. dj. str. 495—499.

pape. Dapače, i na općem saboru participiraju na papinoj vrhovnoj vlasti i snagom te — papine — vlasti donose odluke³. Međutim, u ovom slučaju ne bi se moglo reći da sabor ima vrhovnu vlast u Crkvi, nego samo da participira na vrhovnoj (papinoj) vlasti u Crkvi. Tada je vlast sabora participirana vlast primata i ne bi se mogla nazvati vrhovnom, jer je podređena.

2) Kao nasljednici apostolskog zbora biskupi na saboru kao kolegij subjekt su one vrhovne trostruke vlasti koju je Krist predao apostolima. Iako nema biskupskog kolegija bez pape, papa je samo predstavnik i delegat kolegija, služi se vlašću kolegija. U tom slučaju papa zapravo nema vlasti primata i podređen je bar na neki način kolegiju⁴. No to se protivi nauci i Prvog i Drugog vatikanskog sabora.

3) Papa ima sam u sebi vrhovnu vlast u Crkvi. Druga vrhovna vlast je kolegij biskupa s papom. Međutim, ovako postavljena tvrdnja mogla bi izgledati kao nesmisao — kako veli K. Rahner⁵. Naime kolegij biskupa na saboru ili nešto dodaje vrhovnoj papinoj vlasti ili ne dodaje. Ako dodaje, onda sam papa ipak nema vrhovnu vlast, jer se njegovoj vlasti može nešto dodati. A ako kolegij ništa ne dodaje papinoj vrhovnoj vlasti, onda kolegij i nema vlasti, kad ništa ne dodaje. U tom je slučaju sabor samo savjetodavni organ papin. No to se tumačenje protivi nauci Drugog vatikanskog sabora.

Što dakle? Sabor naučava: »Ordo autem Episcoporum, qui collegio Apostolorum in magisterio et regimine pastorali succedit, immo in quo corpus apostolicum continuo perseverat, una cum Capite suo Romano Pontifice, et numquam sine hoc Capite, *subiectum quoque supremae ac plenae potestatis in universam Ecclesiam existit, quae quidem potestas non nisi consentiente Romano Pontifice exerceri potest*«⁶.

Papina je vrhovna vlast u Crkvi zapravo ministerijalna. Krist je glava Crkve, a papa je njegov namjesnik na zemlji. Papa je utoliko glava Crkve, ukoliko je Kristov vikar. Međutim, Krist, koji po utjelovljenju ima trostruku službu (svećeničku, učiteljsku i pastirsku), predaje tu službu i apostolskom zboru u zajednici s Petrom, a apostoli tu trostruku službu prenose opet na zbor biskupa koji je u zajednici s Petrovim nasljednikom. Možda bi onaj, još u Tridentu definiranoj nauci⁷ mogli sada dodati prema uredbi »Lumen gentium« jednu riječ: Biskupski kolegij naslijedio je od apostolskog zbora trostruku vrhovnu vlast odnosno službu.

Prema tome vrhovnu, ali ministerijalnu vlast u Crkvi ima i papa kao nasljednik sv. Petra u primatu i zbor biskupa u zajednici s papom kao nasljednik apostolskog zbora. Krist kao vrhovna glava Crkve mogao se u upravljanju Crkvom poslužiti s dva ministerija kao vrhovna na zemlji, isključivši pri tom mogućnost da ta dva ministerija dođu u koliziju tim što papa može djelovati bez kolegija a kolegij ne može bez

3. Usp. JOURNET, n. dj. str. 530 sl; Msgr FRANIC, n. dj., str. 64 sl.

4. Msgr FRANIC, n. dj. str. 66—67.

5. Ondje.

6. *Lumen gentium*, n. 22.

7. *Sess. XXIII*, cap. 4; DB 950.

pape. Način na koji ta dva ministerija, ta dva subjekta vrhovne vlasti u Crkvi, primaju vrhovnu vlast različit je: papa je prima izravno od Krista zbog juridičke činjenice što je kao rimski biskup Petrov nasljednik; biskupski kolegij, odnosno biskupski članovi tog kolegija primaju vrhovnu vlast u Crkvi biskupskim posvećenjem.

Kolegij biskupa nije samo moralno tijelo. Uredba o Crkvi naučava da biskupi ređenjem primaju puninu sakramenta sv. reda i da primaju karakter po kojem postaju dionici službe Krista Svećenika, Učitelja i Pastira i zbog toga djeluju u njegovo ime⁸. Budući da se radi o participiranju jedinog Kristvog posredništva po sakramentalnom karakteru, biskupski je kolegij u Kristu i po Kristu jedno mistično tijelo. Ne tako da bi se po karakteru svećeništva odijelili od drugih članova mističnog tijela Kristova, nego su u mističnom tijelu i s tijelom povezani s još jednom vezom pored one koju donosi krštenje, vezom svećeništva što ga participiraju od Krista.

Sakramentalni je karakter »*signum configurativum cum Christo*«, no ne u tom smislu, što bi donosio sličnost s božanskom i ljudskom Kristovom naravi, to čini milost. Kristova ljudska narav posvećena je puninom milosti što je posjeduje, ali i hipostatskom unijom s drugom božanskom osobom. I kao što je milost participiranje na božanskoj naravi, tako je karakter reprodukcija i stvorena imitacija hipostatske uniije. Utjelovljenjem je Krist pravi svećenik, učitelj i kralj (pastir). Povezan ontički karakterom krštenja s Kristom posrednikom, čovjek postaje i dionikom njegove žrtve. Po istom tom karakteru povezan s Kristom kraljem, postaje ne samo pripadnikom njegova kraljevstva nego i sudionikom u kraljevstvu⁹.

Veza s Kristom nastala karakterom krštenja nije samo moralna već realna i mistična, jer Kristovo mistično tijelo nije samo moralno već mistično stvarno, iako ne ono koje je dio Kristove ljudske naravi. Međutim, Crkva nije samo mistično tijelo nego je i moralno; ona je vidljivo društvo, pa pored onih mističnih moraju postojati i moralne i juridične veze. A budući da se ne može dijeliti mistično tijelo Kristovo od moralnog tijela — vidljivog društva, to znači da krštenje ne uspostavlja samo mistične veze nego i juridične. Svečano krštenje simbolizira primanje novokrštenika u Crkvu kao vidljivu zajednicu. Ipak svako valjano krštenje po sebi donosi i juridičnu povezanost.

Ali baš zato jer su to juridične, moralne veze, ovise i o slobodnoj ljudskoj volji. Čovjek ih može raskinuti za razliku od onih mističnih, koje su (bar na ovom svijetu) nerazorive. Juridičke veze ne uspostavljaju se niti voljom krštenika niti voljom Crkve, već snagom sakramenta. I po snazi karaktera one će postojati sve dotle dok slobodnom voljom ne budu prekinute, bilo da to učini krštenik bilo ovlaštení crkveni poglavar.

U slučaju kad su raskinute te juridične veze, kršteni pripada Crkvi »*non re sed actu virtuali*«. Zadržava sve ono što proizlazi iz mistične

8. *Lumen gentium*, n. 21.

9. Usp. FRAIGNEAU-JULIEN, *L'Église et le caractère sacramental selon M. J. Scheeben*, Bruges 1958, str. 160 sl.

veze c Crkvom, a gubi ono što je donijela juridična povezanost. Međutim, zbog karaktera ostaje bez obzira na svoju volju podložnik Crkve.

Budući da je i karakter sv. reda »*signum configurativum cum Christo*«, i on je u biti participiranje na Kristovoj posredničkoj službi, koja proizlazi iz hipostatske unije. No ovo je participiranje mnogo veće nego u krštenju. Biskup participira puninu Kristove posredničke službe koju je Krist povjerio ljudima. Već »Sveti Božji narod ima dio i u pro-ročkoj Kristovoj službi, šireći svuda živo svjedočanstvo o Njemu...«¹⁰, a da o svećeničkoj i ne govorimo¹¹.

Uspoređivanje ta dva karaktera pokazuje da su oba izvor sudioništva na Kristovoj posredničkoj službi, ali svaki na svoj način i u svom opsegu. Iz sličnosti s karakterom krštenja opravdano je onda zaključiti da karakter sv. reda uključuje biskupa u zajednicu nosilaca istog karaktera, tj. u biskupski kolegij. Po karakteru sv. reda biskup participira Kristovu trostruku posredničku službu.

Međutim, kao što je juridička veza, koja proizlazi iz karaktera krštenja, uvjet za stvarno pripadanje Mističkom tijelu Kristovom, tako će analogno i juridička, tj. ovdje hijerarhijska veza biti potrebna da bi posvećeni biskup bio sudionikom u vrhovnoj vlasti Crkve, jer vrhovnu vlast u Crkvi ima biskupski kolegij ako je u zajednici s rimskim biskupom. Ako nema te veze s glavom kolegija, pojedinac nije puni član tog kolegija, pa prema tome nije ni sudionik na onoj vrhovnoj vlasti koju kolegij ima.

Dakle, dok vrhovna vlast pape u Crkvi dolazi ne ređenjem već juridičkom činjenicom, time što je biskup Rima, dotle vrhovna vlast biskupskog kolegija dolazi iz sv. reda, ali se može vršiti samo u zajednici, tj. u juridičkoj povezanosti s Petrovim nasljednikom.

Drugi vid biskupske službe, tj. upravljanje jednim dijelom opće Crkve, također proizlazi iz karaktera sv. reda, jer je i to participiranje trostruke Kristove službe. No, i ovdje će biti potrebna jedna juridična činjenica, uvjet koji će omogućiti vršenje te službe.

Božanskim je pravom određeno da biskupu pripada vlast nad jednim dijelom Crkve, ali koji će to konkretni dio biti, određuje crkveno pravo. Predaju na upravu jednog dijela opće Crkve biskupu Sabor naziva kanonskom misijom. Ona može biti: ili zakonitim običajem neopozvanim od vrhovne i opće vlasti Crkve, ili zakonom, ili običajem odobrenim, ili određenim od vrhovne vlasti ili konačno papinim dekretom.¹² Sabor je na prvo mjesto stavio običaje neopozvane od vrhovne vlasti vjerojatno zato, jer su u kršćanskoj starini biskupi uglavnom na taj način dobivali kanonsku misiju za svoju biskupiju. Kanonska misija prema stilizaciji dekreta ne predaje vlast nego podložnike, odnosno omogućuje posvećenom biskupu da može izvršavati službu koju je primio ređenjem.

To, međutim, izaziva još jedno pitanje: ako nesjedinjeni a valjano zaredeni biskup dobiva na upravu neku zajednicu nesjedinjenih, koji

10. *Lumen gentium*, n. 12.

11. *Lumen gentium*, n. 10.

12. Ondje, n. 24.

su zbog krštenja podložnici Crkve, i to dobiva po običaju koji postoji možda još iz doba jedinstva i koji vrhovna vlast nije nikad opozvala, nema li on možda stvarno u toj zajednici vlast upravljanja koja proizlazi iz njegova valjano primljenog sv. reda? Da li takav biskup, da bi imao vlast nad svojom zajednicom, mora stvarno pripadati biskupskom kolegiju ili je dovoljna činjenica karakter sakramenta sv. reda? Ovisi li jedna vlast o drugoj? Budući da nije u zajednici s Petrovim nasljednikom nesjedinjeni biskup nije pravi član biskupskog kolegija. Ali to ne mora značiti da nema vlasti u svojoj zajednici. Naime, član 24. Uredbe o Crkvi veli da biskup koji zaniječe apostolsku zajednicu ne smije biti uzet u službu. Sabor ne veli: ne može obnašati službu! Jasno je da su svi teolozi koji su naučavali da biskup dobiva vlast u biskupiji od pape nužno naučavali i da nema biskupske upravne vlasti izvan Crkve. Ali ako tu vlast biskup dobiva od Krista, a podložnici se daju kanonskom misijom i po onom običaju koji nije opozvala vrhovna vlast, i konačno, ako nepripadanje apostolskoj zajednici samo zabranjuje vršenje službe, onda bi moglo biti da valjano zaređeni biskup ima vlast nad svojom zajednicom iako nije u zajednici s Crkvom.

Budući da svećenici također posjeduju karakter sv. reda, iako ne u njegovoj punini kao biskup, njihova služba počiva na istom temelju kao i biskupova, na sv. redu. Nadalje, kao što biskupski kolegij nije samo moralna i juridička zajednica nego je temelj njegova jedinstva u participiranju jednog Kristovog posredništva, tako i ono »unum presbyterium« u članu 28. Uredbe o Crkvi ne smijemo promatrati samo kao jednu moralno ili juridički povezanu družbu. I ovdje postoji participiranje tog istog Kristovog posredništva, koje izvire iz hipostatske unije i uključuje trostruku Kristovu službu, iako ne u onom stupnju kao kod biskupa. Zato, kao što svi biskupi u zajednici s Petrovim nasljednikom čine jedan kolegij povezan mističnim vezama, tako i svi svećenici povezani s hijerarhijom zajedno s biskupima čine jedno svećeništvo, »unum presbyterium«, bez obzira na granice biskupija, odnosno na redovnički stalež.

Svećenik ne participira samo na jedinom Kristovom posredništvu. Punina participiranog svećeništva nalazi se kod biskupa, koji su kao nasljednici apostolskog zbora primili službu i nalog da nastave Kristovo djelo. Zato se može reći da svećenik participira i na biskupskoj, tj. apostolskoj službi, iako i ona konačno nije ništa drugo do participiranje Kristove službe. Svećenik sudjelujući i u Kristovom i u biskupovom svećeništvu namjesnik je ne samo Kristov nego i biskupov.¹³ Analogno s biskupskim kolegijem jedinstvo sveopćeg svećenstva proizlazi iz karaktera sv. reda i sastoji se u realnoj mističnoj povezanosti kako međusobno tako i s biskupskim kolegijem. Da bi to jedinstvo bilo u cijelosti ostvareno, potrebne su i tu juridičke veze, tj. hijerarhijska povezanost s biskupima i preko njih s papom.

Međutim, kako su svećenici po stupnju svog reda suradnici biskupovi i participiraju i na biskupovu svećeništvu, to svi svećenici jedne biskupije zajedno sa svojim biskupom čine jedno biskupsko sve-

13. Ondje, n. 28.

ćenstvo, »presbyteri, ordinis Episcopalis providi cooperatores eiusque adiutorium et organum, ad populo Dei inserviendum vocati, unum presbyterium cum suo Episcopo constituunt, diversis quidem officiis mancipatum«¹⁴. Ta posebna povezanost unutar jedne biskupije u sakramentalnom redu ne dodaje ništa onoj povezanosti kojom su vezani svi svećenici međusobno karakterom sv. reda, jer ne postoji neki posebni sv. red pojedinih biskupija. Ta posebna biskupijska povezanost jest samo juridička, hijerarhijska i zbog toga i razrešiva. Vezanost uz jednu konkretnu biskupiju, kako za biskupa tako i za svećenika, samo je juridička činjenica a ne i sakramentalna. Postoji, dakle, jedno sveopće svećeništvo bazirano na sakramentu i uvjetovano hijerarhijskom povezanošću i zatim, unutar toga sveopćega „niz biskupskih svećenstava, vezanih međusobno juridičkom vezom s biskupom.

Po božanskom pravu biskupi stoje na čelu jednog dijela opće Crkve, a kanonsko pravo određuje način kako će dobiti neko određeno područje, gdje će vršiti svoju službu. Svećenici su po božanskom pravu određeni za biskupove suradnike u službi, s tim da im ili kanonsko pravo ili biskup odredi ne samo teritorij nego i opseg vlasti, odnosno područje djelovanja bez obzira na određeni teritorij. Ustanova biskupija je božansko pravo, bar u svojoj biti, ustanova župa i drugih službi u biskupiji jest crkvenog prava. Ne znači to, međutim, da svećenik vlast dobiva od biskupa.

Svećenik ređenjem ne participira samo na Kristovoj svećeničkoj službi (u užem smislu) nego i na učiteljskoj i pastirskoj¹⁵. Kako biskup i svećenik ređenjem participira trostruku Kristovu službu, iako ne u istom stupnju kao biskup. Zato se može napraviti usporedba: kao što trostruku Kristovu službu participiraju biskupi ređenjem, a podanike im određuje kanonska misija, tako isto i svećenici participiraju na toj istoj Kristovoj trostrukoj službi (ali u nižem stupnju) karakterom sv. reda, a biskup im samo daje kanonsku misiju, koja određuje podložnike ili djelokrug, gdje će oni onda moći izvršavati službu primljenu ređenjem.

Dekret o službi i životu svećenika tu trostruku službu opisuje u prvom dijelu drugog poglavlja (čl. 4 — 6). Službu naučavanja ovdje Sabor zove »ministerium verbi«. Svećenici kao suradnici biskupa imadu službu (a to uključuje i vlast) svima naviještati Evanđelje Božje. Vrhunac svećeničke službe jest euharistijska žrtva. »Est ergo Eucharistica Synaxis centrum congregationis fidelium cui Presbyter praest«¹⁶. Službu Krista pastira vrše prema svojem dijelu vlasti, sabiru Božju obitelj i njeni su odgojitelji. Zato su dobili duhovnu vlast. Sabor se ovdje poziva na sv. Pavla: 2 Kor 10, 8; 13, 10. Na oba mjesta sv. Pavao izričito spominje vlast, »potestas« »ad aedificationem«, koju je primio od Boga.

To, sigurno, nije jurisdikcija u vanjskom pravnom području, ali je ipak neka od Boga dana služba i vlast, o kojoj smo dosad u teologiji

14. Ondje.

15. Ondje: Dekret o službi i životu svećenika, Uvod i čl. 2.

16. Dekret o svećenicima, čl. 5.

malo govorili. U svakom slučaju, neće se više smjeti pisati da su svećenici iure divino biskupovi suradnici samo u službi posvećivanja (dijeljenja sakramenata), dok su ostale službe samo iure ecclesiastico¹⁷. Ne mislimo time reći da je ijedna konkretna svećenička služba u biskupiji iure divino, nego da po karakteru sv. reda svećenik nije samo posvetitelj nego i pastir i učitelj, tj. dušobrižnik, pa bilo koju službu u biskupiji stvarno obavlja.

Svakako, kanonska je misija nužni uvjet za obavljanje dušobrižničke lužbe, kao što je kod biskupa uvjet za upravljanje biskupijom. Tu kanonsku misiju daje biskup, a to bi onda možda moglo značiti da ako nesjedinjeni biskup ipak ima vlast upravljanja u svojoj zajednici, onda može i nesjedinjenom svećeniku dati kanonsku misiju za dušobrižničku službu, pa i isповjednu jurisdikciju, ako to nije izuzela odnosno opozvala vrhovna crkvena vlast.

Zbog toga će se, vjerojatno, morati paziti kad se uspoređuju tzv. vlast reda i vlast jurisdikcije. Često susrećemo stilizaciju da je vlast reda ona koja proizlazi iz valjanog ređenja i utisnutog karaktera, a vlast jurisdikcije dobiva se i gubi dekretom crkvenog poglavara.¹⁸ Ako ne gledamo na izvršenje vlasti nego na posjedovanje vlasti, onda se ne može reći da se vlast upravljanja i naučavanja dobiva dekretom a ne ređenjem. I biskup i svećenik imaju tu vlast (službu), »potestatem«, po karakteru sv. reda, a ne iz dekreta. Ali da bi tu vlast mogli izvršavati, moraju dobiti podložnike po kanonskoj misiji. Dakle, dekret nadležnog poglavara ne daje vlast već podložnike.

Posebno je pitanje svećenika koji po papinom dekretu upravlja biskupijom ili koji podjeljuje sakrament sv. potvrde. U prvom slučaju čini se, svećenik upravlja papinom neposrednom vrhovnom vlašću, tj. kao papin delegat, za razliku od biskupa koji upravlja svojom vlasti. U drugi slučaj ne bismo htjeli zalaziti, to više što je s tim povezano i pitanje, može li obični svećenik uz posebno papino ovlaštenje rediti đakona ili čak svećenika.¹⁹

Kolegij biskupa s papom i papa sam imaju vrhovnu vlast u Crkvi. U biskupiji vrhovnu vlast ima samo biskup a ne i prezbiterij. Prije svega, vlast posvećivanja biskupa i svećenika nije jednaka. Biskup (kao i papa) imađe puninu svećeništva, a tu puninu nema ni svećenik pojedinac niti svećenička zajednica. Papina vrhovna vlast proizlazi iz juridičke činjenice što je on rimski biskup, a vrhovna vlast biskupskog kolegija iz sakramenta sv. reda. U biskupiji pak i biskupova vlast i vlast svećenika proizlaze iz sv. reda, koji kod svećenika nije u punini. Zato vlast svećenika i ne može biti jednaka biskupovoj (osim po papinu dekretu, ali tada ta vlast dolazi ne iz sv. reda nego od papine vrhovne vlasti). Zato se ne može reći da svećenstvo biskupije zajedno sa svojim biskupom predstavljaju neku drugu vrhovnu vlast u biskupiji. Puninu vlasti ima samo biskup. Zato dok opći sabor počiva na autoritetu ne sa-

17. Npr. TANQUEREY, *Synopsis Theologiae Dogmaticae I*, Tournai 1959:6, str. 662 (n. 992, b. 3).

18. N. dj. n. 939, str. 629.

19. JOURNET, n. dj. str. 144 sl.

mo rimskog biskupa nego i biskupskog kolegija, dijecezanska sinoda ima samo biskupov autoritet. Valjanost im ne dolazi iz biskupove potvrde nego iz njegove naredbe. S obzirom na vrhovnu vlast u biskupiji, svećenici su samo od Boga određeni biskupovi savjetnici i suradnici, kako to češće veli Uredba.²⁰ Svećenici, prema tome, ne mogu zapovijedati u biskupiji, ali moraju savjetovati biskupa i s njim surađivati, tj. kad biskup zatraži njihovo mišljenje, dati ga, ali i samoinicijativno nešto predložiti ako to smatraju potrebnim. Budući da su po samom karakteru sv. reda biskupovi suradnici, njihov rad mora biti uvijek suradnja s biskupom kojega predstavljaju.

Biskupi kao pojedinci nemaju vlasti nad općom Crkvom, ali ipak »kao članovi zbora biskupa i zakoniti nasljednici apostola pojedini su dužni imati po Kristovoj ustanovi i naredbi onu brigu za opću Crkvu koja, iako se ne vrši činom jurisdikcije, ipak je veoma korisna za razvitak opće Crkve . . .«²¹ Mutatis mutandis, to vrijedi i za svećenike: »Uvijek misleći na dobro djece Božje, neka nastoje prinijeti svoj dio za pastoralni rad cijele biskupije, dapače cijele Crkve«.²² To znači: svećenici su dužni interesirati se za potrebe, kako cijele biskupije tako i cijele Crkve, i prema svojim mogućnostima sudjelovati u sveopćem radu izgrađivanja Crkve.

I na kraju, što je sa svećenicima članovima izuzetih redova? Nema nikakve sumnje da su oni unatoč svojoj izuzetosti pod biskupskom vlasti, i oni su članovi sveopćeg svećenstva Crkve: »Radi reda i službe svi su svećenici, bilo dijecezanski bilo redovni, pridruženi zboru biskupa i prema svome zvanju i milosti služe dobru cijele Crkve«.²³ Što se tiče onog »unum presbyterium« jedne biskupije, sigurno je da su redovnici-svećenici pripadnici i to biskupijskog prezbiterija ako rade na bilo koji način u pastvi. Prvo zbog toga što su izuzeti, oni nisu izuzeti vjernici ispod biskupove vlasti, koja je tu božanskog prava. A onda, čini se, to proizlazi kako iz Dekreta o upravi biskupija tako i iz Uredbe o Crkvi, gdje se u čl. 45. kaže. »Sami članovi (redovničkih zajednica) izvršujući po svom osobitom načinu života dužnost prema Crkvi, moraju u skladu s kanonskim propisima iskazivati poštovanje i poslušnost biskupima radi njihove pastirske vlasti u partikularnim crkvama i radi potrebnog jedinstva i sloge u apostolskom radu«. To posebno vrijedi za redovnike upravitelje župa, jer i oni »u pojedinim lokalnim zajednicama vjernika na neki način čine prisutnim biskupa . . .«²⁴ Međutim, čini se da oni izuzeti redovnici, koji žive u svojim samostanima i ne obnavljaju nikakvu uopće dušobrižničku službu te nemaju isповjedne jurisdikcije u biskupiji, ipak ne pripadaju u prezbiterij biskupije na čijem teritoriju inače žive. Naime, rekli smo, da su veze koje povezuju svećenstvo jedne biskupije, juridičke. U spomenutom slučaju nema nikakvih juridičkih veza, jer smatramo da sam boravak na teritoriju jedne biskupije ne predsta-

20. Usp. Osuda sinode u Pistoji, DB 1510.

21. *Lumen gentium*, n. 23.

22. Ondje, n. 28.

23. Ondje.

24. Ondje.

vlja za izuzetog redovnika onakvu juridičku povezanost koja je potrebna za ono »unum presbyterium« jedne biskupije.

I Uredba o Crkvi i Dekret o svećenicima mnogo ističe svećeničko bratstvo, međusobnu ljubav i pomoć, zajedništvo života, rada i ljubavi. Nije to samo zapovijed Sabora. I nije u tom srž svećeničke zajednice. Sve je to zapravo samo nužna posljedica one mistične zajednice svećeništva koje se temelji na participiranju jedinog Kristovog svećeništva. I kao što su na posebni, mistični način, svi članovi mističnog tijela braća po karakteru sv. krštenja, koje ih inkorporira u Crkvu, tako su na posebni viši mistični način svi svećenici braća vezani novozavjetnim svećeništvom. Nije to bratstvo ni po krvi niti neko pobratimstvo zbog iste službe. To je bratstvo po karakteru sv. reda, po participiranju Kristove posredničke misije i njegova utjelovljenja, po istoj milosti svećeništva.

DISKUSIJA o ovom predavanju bila je spojena s diskusijom o predavanju dr A. Strleta.